

Література та джерела

1. Буксгевден О. Исправительные заведения и ремесленные школы в Англии / О.Буксгевден // Тюремный вестник. – 1903. – №9. – С.741-754
2. Гаген В.А. Г.Берингер. «Тюремная школа. Обзор исторического прошлого, современного положения и значения школы и образования в тюремных учреждениях» (библиография) / В.А.Гаген // Тюремный вестник. – 1903. – №1. – С.106-112
3. Загальна характеристика Державної кримінально-виконавчої служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/main/uk/publish/article/628075>>. – Загол. з екр. – Мова укр.
4. Кравченко Р.І. Тюремна школа у Харкові (кінець XIX ст.) / Р.І.Кравченко // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми історії України. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 25 (998). – С.64-71
5. Лучинский Н. Тюрьма в России по последним официальным данным / Н.Лучинский // Тюремный вестник. – 1906. – №4. – С.274-292
6. Несслер Б. Учебные корабли для малолетних преступников и беспризорных детей в Англии / Б.Несслер // Тюремный вестник. – 1900. – №5. – С.240-256
7. Отчет по Главному Тюремному управлению за 1909 г. – С.-Петербург: Типо-литография С.-Петербургской тюрьмы, 1911. – С.154.
8. Отчет по Главному Тюремному управлению за 1910 г. – С.-Петербург: Типо-литография С.-Петербургской тюрьмы, 1912. – С.130
9. Отчет по Главному Тюремному управлению за 1911 г. – С.Петербург: Типо-литография С.-Петербургской тюрьмы, 1913. – С.99
10. Отчет по Главному Тюремному управлению за 1912 г. – С.Петербург: Типо-литография С.-Петербургской тюрьмы, 1914. – С.83
11. Отчет по Главному Тюремному управлению за 1913 г. – С.Петербург: Типо-литография Петроградской тюрьмы, 1914. – С.129
12. Отчет по Главному Тюремному управлению за 1914 г. – Петроград: Типо-литография Петроградской тюрьмы, 1915. – С.129
13. Потулова Н. Просветительное воздействие на заключенных в американских реформаториях / Н.Потулова // Тюремный вестник. – 1909. – №2. – С.207-222
14. Фойницкий И.Я. На досуге. Сборник юридических статей и исследований с 1870 года. Т.1. / И.Я.Фойницкий. – С.-Петербург: Типография М.М.Стасюлевича, 1898. – 608 с.
15. Христианович А. Школьное и профессиональное обучение в тюрьмах / А.Христианович // Тюремный вестник. – 1902. – №4. – С.244-252

В статье проанализирована организация деятельности тюремных школ в XIX – начале XX ст. Внимание уделяется функционированию тюремных школ в Англии, Франции, США, Российской империи и других странах. Описано построение образования на английских учебных кораблях и в американских реформаториях. Утверждается, что тюремным образованием были в основном охвачены лица в возрасте до 35 лет, преподавателями выступали персонал тюрем, нанимаемые и добровольные учителя, священники, специально обученные заключенные.

Ключевые слова: тюремное образование, тюремная школа, заключенный, учебные корабли, реформаторий.

The article analyzes the organization of the activity of prison schools in the nineteenth – early twentieth century. Much attention has been given to the functioning of the prison schools in England, France, the USA, the Russian Empire and other countries. The construction of education on English training ships and American reformatories have been described. It is alleged that prison education was mostly engaged persons under the age of 35 years, the teachers were a prison staff, paid and voluntary teachers, priests, and specially trained inmates. They tried to combine elements of general and vocational education, used interesting methods of work, tried to give the maximum amount of knowledge needed after release from prison.

Key words: prison education, prison school, prisoner, training ships, reformatory.

УДК 378.147

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ШКІЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВознавство»

Туряниця Вікторія Василівна

м.Ужгород

Автор розкрив інноваційні підходи вдосконалення місту шкільного курсу «Правознавство», методичного забезпечення відповідно проблем і вимог сьогоденної освіти, напрями вдосконалення, що впливають із вітчизняного та міжнародного права з урахуванням глобалізації світу.

Ключові слова: правознавство, правова освіта, зміст правової освіти, інноваційні підходи, методичне забезпечення, практична спрямованість, особистісно орієнтований підхід, соціальне значення шкільної дисципліни «Правознавство».

Постановка проблеми дослідження. Серед проблем сучасної освіти нашої держави, як зазначено у Державній програмі «Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», є і проблема повільного впровадження у навчально-виховний процес інноваційних

та інформаційно-комунікативних технологій, недостатній рівень соціально-правового захисту учасників навчально-виховного процесу, відсутність цілісної системи соціально-економічних стимулів у педагогічних і науково-педагогічних працівників, невисокий рівень заробітної плати таких працівників, низький рівень фінансово-економічного, матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення навчальних закладів, а також слабка мотивація суспільства та бізнесу до інвестування освіти та відсутність системи мотивацій і стимулювання інноваційної діяльності в системі освіти, нівелювання ризиків у зазначеній діяльності [1, с.5].

Актуальність теми. Загальна середня освіта як загальноосвітній навчальний заклад, де здійснюється широко комплексний навчально-виховний процес, – це лише одна, але надзвичайно важлива ланка у системі правової освіти молоді.

У сучасних умовах українського суспільства правова освіта є одним з найважливіших чинників розвитку особистості, становлення громадянського суспільства і демократичної правової держави, умовою формування правосвідомості громадянина. Вона спрямована на отримання знань, навичок, ціннісних орієнтацій, необхідних людині для ефективного соціального функціонування, реалізації життєвих цілей і завдань.

Це потребує посилення практичної спрямованості навчання правознавства у загальноосвітніх навчальних закладах, насамперед запровадження для старшокласників спеціального практичного курсу, основним завданням і результатом якого має стати перетворення права на важливий регулятор життя і поведінки учня в умовах його швидкої соціалізації.

Мета дослідження – розкрити інноваційні підходи педагога до методичного забезпечення шкільного правознавства, ефективність викладу змісту дисципліни та практичне значення курсу в житті молоді.

Виклад матеріалу. Виходячи саме із цих засад, із 2009–2010 навчального року для дев'ятикласників усіх загальноосвітніх навчальних закладів замість навчального предмета «Основи правознавства» запроваджено новий навчальний предмет «Правознавство. Практичний курс». Метою його є забезпечення умов для формування елементів правової культури, правових орієнтирів та правомірної поведінки шкільної молоді.

Реалізація завдань шкільної дисципліни забезпечить знайомство учнів з правом, його важливою роллю в житті суспільства, сприятиме усвідомленню ними найбільш важливих понять і термінів юридичної науки; формування фундаментальних цінностей, таких як права та свободи людини і громадянина, демократія, активна громадянська позиція й інші, що складають основу демократичної правової держави і громадянського суспільства. Крім того, має виробити в учнів уміння використовувати правові знання для реалізації і захисту своїх прав, свобод та законних інтересів; оцінювати і регулювати свої взаємини з іншими; здійснювати вибір моделі поведінки у повсякденних життєвих ситуаціях, орієнтуючись на норми права, що стосуються неповнолітніх; критичне мислення, сформувані навички правомірної поведінки та навчити їх свідомо застосувати правові норми у різних ситуаціях повсякденного життя.

Останнім часом в Україні видано чимало нових підручників та посібників з правознавства для 9–11 класів. Таке кількісне їх зростання пояснюється логікою розвитку правознавчої науки, нагальними освітніми потребами нашої держави, державотворчими та правотворчими можливостями правових знань й умінь.

У харківському видавництва «Основа» побачили світ одразу два навчальні посібники зі шкільного курсу учителя-науковця гімназії м.Ужгорода Федора Брецька «Правознавство. Практичний курс»: «Правознавство. Практичний курс. 9 клас. Конспект-довідник» [2] та «Правознавство. Практичний курс. 9 клас. Юридичний практикум» [3]. Їх автором є знаний в Україні вчитель-новатор, вчитель історії та правознавства, вчитель-методист, відмінник освіти України, лауреат Всеукраїнського конкурсу «Вчитель року–1996» в номінації «Історія», завідувач кафедрою суспільно-гуманітарних дисциплін гімназії м.Ужгород.

Зазначимо, що з-під його пера вийшли і такі навчальні видання з основ правознавства: «Основи держави і права: Посібник-довідник для вчителів та учнів загальноосвітніх шкіл, ліцеїв, гімназій, а також абітурієнтів до вищих навчальних закладів» (Ужгород, 1994), «Основи держави

і права» (Ужгород, 1995), «Основи держави і права. Навчальний посібник у 2-х книгах» (Ужгород, 1998), «Основи держави і права у схемах і таблицях: Навчальний посібник» (Ужгород, 2005), «Правознавство. 9 клас. Дідактичні матеріали до курсу» (Харків, 2006), «Основи держави і права України. Модульний курс у таблицях і схемах» (Тернопіль, 2009). Постає питання: у чому ж полягає новизна нових навчальних посібників Ф.Брецька у порівнянні з іншими подібними шкільними навчальними виданнями? А вони є, і суттєві. Серед них варто виділити такі:

– до кожної навчальної теми відповідно до навчальної програми з курсу, що вивчається в школі, поданий додатковий навчально-пізнавальний правознавчий матеріал, який органічно доповнює навчальний матеріал підручника;

– уперше подано календарно-тематичне планування уроків із додатком, що містить перелік тематичних творчих завдань (тестові завдання, самостійні роботи, правові диктанти, юридичні рівняння та задачі, творчі роботи, завдання для тематичного оцінювання тощо), які спрямовані для оцінювання знань і навичок учнів з окремих тем (поточне оцінювання) та оцінювання навчальних досягнень дев'ятикласників з тематичного блоку кожного розділу;

– подано контрольні (підсумкові чи зрізові) завдання для перевірки знань правознавчого матеріалу з навчальних тем першого та другого розділів, що вивчаються у першому семестрі (їх 65 із відповідями), та третього-сьомого розділів, що вивчаються у другому семестрі (їх 80 із відповідями);

– наведений перелік літератури та Інтернет-ресурсів для більш глибокого опанування будь-якої теми навчального курсу;

– у додатках є білети першої державної підсумкової атестації з правознавства (практичний курс) за 2010–2011 навчальний рік, завдання (15 варіантів) першої державної підсумкової атестації з правознавства (практичний курс) за 2010–2011 навчальний рік та авторські відповіді на них.

Джерельну базу навчальних видань склали Конституція та закони України, кодекси та інші нормативно-правові акти нашої держави, сучасні навчальні підручники, навчально-методичні та навчально-дідактичні посібники, хрестоматії, монографії та наукові статті з найбільш актуальних проблем правознавства.

Навчальні посібники побудовані відповідно до найбільш тиражованого підручника «Правознавство. Практичний курс: підручник для 9 класу» (2009; видавництво «ТОВ «Літера ЛТД»), авторами якого є О.І.Пометун та Т.О.Ремех. Проте матеріал пропонованих навчальних видань сповна можна використовувати при вивченні курсу за навчальними підручниками як під редакцією О.Д.Наровлянського (2009; видавництво «Грамота»), так і під редакцією В.Л.Суткового та Т.М.Філіпенко (2009; видавництво «Генеза»).

Характерною особливістю нових навчальних видань Ф.Брецька є те, що увесь шкільний правознавчий матеріал курсу поданий за темами у вигляді опорних конспектів із дотриманням змісту та державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів згідно з навчальною програмою. Кожна навчальна тема містить рубрику «Для тих, хто бажає знати більше», яка охоплює додатковий навчальний матеріал, що органічно на довідниково-інформаційному рівні доповнює основну (конспектну) частину теми та містить профорієнтаційний компонент для забезпечення можливості свідомого вибору учнями правового профілю навчання у старшій школі.

Усі теми навчального курсу «Правознавство. Практичний курс» побудовані за логічно-структурним принципом,

матеріал посібників містить елементи теорії держави і права, інформацію про права, свободи та обов'язки людини і громадянина, способи їх захисту, а також найголовніший матеріал з окремих галузей права України. У багатьох темах навчального курсу особлива увага звертається на розкриття змісту правового статусу дитини, її права та законні інтереси, в тому числі й правові обмеження, закріплені у галузевому законодавстві України. Темі складені цікаво, містять елементи практичного характеру. До кожної з них подані цікаві домашні завдання, серед яких: завдання на знання необхідних правових понять та термінів, змісту важливих положень теми, юридичні задачі для формування навичок діяти згідно з нормами права у конкретних життєвих ситуаціях, а також творчі завдання для написання творів-есе або творів-роздумів з найбільш актуальних правознавчих питань, інші творчі завдання. До окремих із них подано відповіді, які слугують взірцями виконання учнями аналогічних завдань.

Навчальні видання Ф.Бреца допоможуть учителям організувати навчання правознавства відповідно до особистісно орієнтованого підходу, підвищити мотивацію для отримання та засвоєння знань з правознавства на якісно вищому рівні. Крім цього, вони сприятимуть:

- розвитку інтелектуальних здібностей учнів, їх творчої активності, нетрадиційного мислення;
- реалізації творчих підходів учнів до вирішення поставлених на уроках правознавчих проблем та отримання якісного теоретичного й практичного результатів;
- стимулюванню учнів до поєднання індивідуальних завдань із елементами колективного пошуку. І головне – учні зможуть поглибити та розширити свої знання з різних галузей права України, краще та глибше зрозуміти соціальне значення необхідності навчального курсу шкільної правознавчої освіти. Та виробити уміння і навички щодо застосування набутих знань на практиці.

Навчальні видання Ф.Бреца сприятимуть більш глибокому засвоєнню учнями шкільного навчального практичного курсу правознавства.

Висновки. Сьогоднішні глобалізаційні зміни в світі, і

Література та джерела

1. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. – 2013. – С.5
2. Брецо Ф.Ф. Правознавство. Практичний курс. 9 клас. Конспект-довідник. Частина 1. – Х.: Вид. група «Основа», 2012. – 127 с. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство». Вип. 6 (102)).
3. Брецо Ф.Ф. Правознавство. Практичний курс. 9 клас. Юридичний практикум. Частина 2. – Х.: Вид. група «Основа», 2012. – 127 с. – (Б-ка журн. «Історія та правознавство». Вип. 7 (103)).

Автор раскрывает инновационные подходы усовершенствования содержания школьного курса «Правоведение», его методическое обеспечение соответственно проблем и требований сегодняшнего образования, путей его усовершенствования согласно отечественному и международному праву с учетом глобализации мира.

Ключевые слова: правоведение, правовое образование, содержание правового образования, инновационные подходы, методическое обеспечение, практическая направленность, личностно ориентированный подход, социальное значение школьной дисциплины «Правоведение».

The author revealed the innovative approaches of improving the school subject «Law», methodological methodical provision of it according to the problems and requirements of today's education arising from home and international law in view of globalization of the world.

Key words: law, legal education, legal education content, innovative approaches, methodological provision, practical orientation, person-oriented approach, the social meaning of the school subject «Law».